

IZHAJA VSAKI DAN

Med ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj... Posašne števe, se prodajajo po 3 nrv. (6 stot.) v mnogih...

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V ednosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolnane naročnine, se uprava ne ozira.

Brzobjavne vesti.

Vzlet Bleriota

PARIZ 26. Vsi danski jutrnji listi se bavijo izključno z vzletom Bleriota in so prihili avtentična poročila o istem. — Po večini angleške obrežne straže opisuje prihod Bleriota, nastopno: Ob 5. uri me je straža obvestila, da pluje od francoske obale...

Marokansko odposlanstvo odpotovalo iz Madrida.

PARIZ 26. Iz Madrida poročajo, da je marokansko odposlanstvo odpotovalo, kjer se mu je zdelo bivanje tamkaj nevarno. Vzelo vsem varnostnim odredbam je prebivalstvo smatralo navzočnost Marokancev kakor izzivanje.

New-York 25. Glasom zadnjih vesti, je bilo povodom zadnjega arkanca umrtenih v južnih območjih državeh 42 oseb.

Pariz 26. Bivši ministerski predsednik Clemenceau je sinoči odpotoval v Karlovyvary.

Naša šolska mizerija.

(Govoril drž. poslanec dr. Rybář na shodu slov. starišev pri sv. Jakobu minole sobote zvečer.)

Komaj so se zaprla vrata naših učilnic, mučita naše stariše strah in skrb, kako bo z novim letom? Kam s slovenskimi otroci? Kam najprej s tistimi, ki so dovršili 6. leto, in kam potem z onimi, ki so že absolvirali 4-5 razredov, ko nimamo tu ne srednjih ne strokovnih šol? Kam naj pošiljajo, komu naj zaupajo svojo dečo? Ali naj jih pošiljajo v šole, kjer ni ljubezni do njih, kjer bi jih vzgajali v janičarje, ki bodo zaničevali svoje lastne stariše in se celo sramovali njihovega spomina?!

Britka in težka stvar je to, za stariše, ki ljubijo svoj narod. Srbi in jeza pretrepana Slovaka, ko vidi, da moramo mi, ki smo tu doma, ki moramo tu vsiti dolžnosti, beračiti to, kar nam gre in še ne moremo dabit!

Na prejšnjem se je govornik na razsežno bavil z otroci, ki imajo sedaj vstopiti v šole. Naravno bi bilo, da v slovenske šole, kajti otrok v tako nežni starosti umeje le svojo materino besedo. Prvo znanje si mora priditi v materinem jeziku — kasneje naj se uči tudi drugih jezikov. Kajti vsaki drugi in tretji jezik dela drugega in tretjega človeka.

Za otroka, ki ima prvokrat stopiti čez šolski prag, je šola itak že nekaj hudega. Strah ga je pred učiteljem, plašno mu gleda v obraz. Koliko huji pa je ta strah, ako otrok učitelja ne umeje! Prvi pouk v ptujem jeziku je brezuspešen, pri tem pa otrok pozablja svoj lastni materini jezik. Motijo se oni, ki menijo, da zvedošče, ako otrok doma govori svoj jezik. Mislo dete pozna le malo iz navadnih besed. Vse drugo se uči v šoli. A če se tu pouk vrši v tujem jeziku, ne zna tega, česar se je učil, izražati v svojem, kar mu za razne pojme manjka besed. Posledica temu je, da tak človek izgublja sposobnost in ljubezen do svojega jezika ter raje govori tuj jezik.

To pa ni nevarno samo z narodnega stališča. Ampak tudi za bodočnost naših ljudi. Posebno tu v Trstu. Z znanjem same laščine ne pride naprej. Mi smo oživali, vedno več nas je. Le par korakov iz mesta, ne moremo samo laščino nikamor. Kdor ne zna našega jezika je nesposoben za javno službo v teh krajih!

Čm pa stvari tako stoji, zahteva že karist otrok samih, da jih stariši pošiljajo v slovenske šole. Ta naj si pridobi podlago za učenje drugih jezikov. Najprej naj se otrok nauči misliti, govoriti, čitati, pisati, računati v svojem jeziku. Tako delajo vsi drugi narodi! Zakaj ne pošiljajo Nemci ali Labi svojih otrok v francosko ljudsko šolo, čeprav bi jim poznanje francoskega jezika gotovo ne škodovalo! Zato, ker vedo, da podlago treba ustvarjati v materinem jeziku! To načelo so postavili največji učenci in pedagogi vseh narodov!

Ali v Trstu je s tem velika težava. Eno samo šolo imamo in še to moramo plačevati sami. Plačevati moramo pač davke, doklade, davjati vojske, kar nas zadevuje tem huje, ker smo po ogromni večini reveži. In pri vsem tem moramo še za šolo plačevati!

A ravno zato, ker je naš narod reven, naša šola ne more biti glede prostorov taka, kakor bi trebalo. Premajhna je naša šola za toliko množico otrok! Dogaja se, da je v kakem razredu na naši šoli do in tudi nad 90 otrok. To pa je proti vsakemu pametnemu pedagogičnemu načelu — proti ljubezni do bližnjega!

Zato moramo iskati tudi drugih poti, da jih spravimo v šole. S tem pa seveda ne opuščamo stare poti zahtevanja slovenske šole, ako se v tako natlačeni šoli muči učenca in učitelja.

Predsednik današnjemu shodu, g. Venc, je omenjal, da Italija celo v Albaniji snuje laške šole, da se torej ugodno razlikuje od naše vlade. Ali na nekaj je pozabil. Na to namreč, da tudi Avstrija snuje v Albaniji — laške šole!!! To je nekaj neverjetnega. Celoznani baron Chlumetzky, ki gotovo ni prijatelj Slovanov, piše v neki knjigi, da je to neverjetno — neumno. Nekdaj je imela Avstrija skoro vso trgovino v Albaniji v svojih rokah. Namesto da bi tisto dolžnost, ki jo doma ne zna vsiti proti svojim lastnim narodom, vršila vsaj v Albaniji in snovala šole v jeziku naroda, snuje in vzdržuje italijanske šole, plačuje italijanske duhovnike in gre s tem na roko njim, ki jej delajo najhujo konkurenco v trgovini z Albanijo!!

Naša trgovina pada vedno bolj, a v isti meri narašča italijanska, tako, da na skadarskem jeztru vidiš danes že skoro edino le italijanske parnike. Človek se pripenja za glavo: za lastne državljane v Avstriji nimajo denarja, da bi jim dali potrebnih šol, v ptujini pa snujejo šole na korist svojim najhujšim konkurentom. Ali povrnilo se k predmetu. Kam naj pošiljajo naši stariši svoje otroke, v kolikor jih ne morejo v našo slovensko šolo? Človeku pač krvavi srce, ko more izbirati. Ali mora biti! Moje mnenje je: v laške šole nikakor ne! Sram me je skoro, ko moram svetovati: raje v nemške državne šole! Če odavetujem laške šole, a imajo svoje šole. Če odavetujem laške šole, ne govorim iz sovraštva proti Italijanom, ampak, ker nas skušnja uči, da se nebi otroci v teh šolah v par letih narodno pogubljajo, da se odtujajo narodu in svojim starišem. Drugi razlog pa je ta — in zelo važen je, da se v laških šolah nauče tržaškega itel. dijalekta in drugega diš in postajajo tako nesposobni za vsako javno službovanje. (Pride še.)

Tovarišem abiturijentom!

Že v kratkem času se odločite, kam se podaste študirat. V počtev prihajajo za Vas Gradec, Praga in Dunaj. Če stvar premotrite malo s praktično slovenskega stališča, mislimo, da se ne odločite težko. Prosimo in vspodbujamo Vas, pojdite študirat v Prago! Mnogo vas je že tu in številno jugoslovanskega dijaštva stajno raste. Prepričani smo, da je za Dunaj in v Gradcu veliko več takih, ki jim je žal, da so tam, nego pa v Pragi.

Ne bomo razlagali na široko, kaj ima slovenski oziroma slovenski dijak pretresti v Gradcu in na Dunaju. Vse to znane isnake demontacije, vsem je znano, da so hoteli nemški kulturono osi-divjaki izstradati slovensko dunajsko dijaštvo s tem, da so prisilili oblasti, da so zaprle „mensio academič“. Tako vidimo, da v omenjenih mestih Slovan ni-le v nevarnosti za svoje življenje, ampak da se mu tudi lahko zgodi, da ga izstradajo. Slovan plačaj potem pa vun, samo da me ne nadleguješ dalje časa! Kako dolgo bo še trajalo žalostno in sramotno dejstvo, da se bodo slovenski dijaki šilili v tuja mesta, na tuja vsučilišča? Saj nas nočejo; dokazali so nam to že stokrat in nam še! In tako žalibog še danes večina slovenskega dijaštva preživlja najlepša leta v tujih mestih, kjer čuti vsak dan le preziranje in zažeb.

A ne samo s praktično slovenskega stališča, tudi z egoizma mora vsak priti do spoznanja, da tu je Praga bližja nego Gradec in Dunaj. Življenje je — to budi naglašeno enkrat za vselej — gotovo dosti cenejše, boljše in lepše nego v Gradcu ali na Dunaju. Na čeških visokih šolah boste prijazno vsprejeti in povsod bodo z Vami prijazno ravnali. Seznanite se tu natanko z češkim narodom, katerega kultura je silna, videli boste to žilavo slovensko plemo, ki dela na vseh poljih z občudovanja vredno vajrajnostjo, in ki brani svoj narod, obklopljen od vseh strani z velikim in bogatim nemškim plemenom, z čudežno spretnostjo in požrtvovalnostjo.

Tudi jugoslovanske dijaške organizacije Vam nudijo mnogo; tu je skupna jugoslovanska čitalnica, kjer imate na razpolago vse slovenske, hrvaške, srbske in češke časopise in revije. Imate knjižnico slovensko, hrvaško, srbsko, češko in nemško, ki Vam nudijo

mnogo zanimivega in poučnega. Ža prihodnje leto pa se ustanovi „Zveza“ vseh jugoslovanskih društev in potem bo prilike dosti, da se Jugoslavani spoznamo med seboj! Z izleti, predavanji in predvsem z življenjem pa spoznate brezdvomno prvi narod slovenski češki.

Pridite torej in se prepričajte sami! Tu v Pragi naj se centralizira jugoslovansko dijaštvo in od tukaj iz slovenskega mesta, bomo kričali vladi na glava ušesa, da nam mora dati, kar nam gre! In čim več nas bo, tem silnejši bo glas in tim prej bomo ušlišani. Še enkrat Vas torej vspodbujamo, obrnite hrbet nemškemu mestom, mislite na lastne koristi in tudi na veselje akademskih let! V jeseni pa kovčeg v roko in v Prago!

Združena jugoslovanska društva v Pragi. („Ilirija“, „Hrvat“, „Šumadija.“) — Milko Hrašovec t. č. predsednik.

„Veleizdajniški“ proces v Zagrebu. Škandal.

Tako vsklika celo „Die Zeit“ ozirom na zagrebški „veleizdajniški“ proces. Podčrtujemo „Die Zeit“ iz posebnega razloga. Ta list je namreč potom svojih dopisnikov igral neko ulogo na — fabriciranju tega procesa. Jeden teh dopisnikov je bil celo zaupnikom tistega — poštenjaka Gjorgje Nastića, ki je nabiral material za svoje delo brezvestnega denuncijanta. Tudi so bila vsa poročila rečebenege lista o zagrebškem procesu vedno prikrojena tako, da so vzbujala vero v „veleizdajno“, ki so torej opravičevala ta proces in njih, ki imajo svojo vest tako konstruirano — pa naj je ali ni med njimi tudi baron Aehrenthal — da so se mogli odločiti za početje, ki je sedaj ista „Zeit“ označa kakor škandal, ki pa po našem nediplomatiškem naziranjju zaslučuje vse drugačno označenje.

Vae — piše „Zeit“ —, kar je dolejš spravit ta proces na dan in ki obremenjuje obtožence, je — njihovo mišljenje — ali škoda na sebi kaznjivo? Dokler se ne spreminja v dejanja, je moremo sicer moralno tudi najstrožje obsojati, ali sicer je moramo puščati na miru, ker mišljenje samo na sebi ne more biti nikoli v podlago za kazensko proganjanje.

Državni pravdnik je dolejš dokazoval le mišljenje, ali veleizdajniškega čina ni dolejš dokazal niti jednega samega. A to nemožnost ali pa svojo nesposobnost hoče sodišče pokrivati s čim brutalnejim vodstvom procesa.

Tako piše sedaj „Die Zeit“ povodom poziva francoskih na madjarske novinarje, naj se svojim vplivom delajo na to, da se stori konec temu škandalu!

Ta nastop dunajkega lista je velikega simptomatičnega pomena. Znak je to, da se pred pojavi gosa, ki prihajajo iz vse civilizirane Evrope radi tega tendencijsnega in z brezprimerno frivolnostjo, da: brezvestnostjo insceniranega procesa, začenjajo sramovati tudi oni, ki so ga dolejš skušali opravičevati — bodi že, da jih je pri tem gnalo prirojeno jim sovraštvo do našega plemena, bodi da so iz tega ali onega drugega vzroka uslužbeni oblastnikim v Budimpešti in na Dunaju. Baron Rauch, ki je faktični vodja tega procesa in sta dobra gospoda Tarabochia in Accurti le slepa izvrševatelja njegove tiranske volje, doživlja sedaj moralne udarce tolike težje, da je pod njimi vsakdo drugi ker sam zbežal s pozorišča in se skril pred svetom v najtemnejši kotiček kakega svojega posestva, in bi tam goreče prosil dobrotnege Boga, naj mu podeli vsaj to milost, da svet pozabi na ta — škandal!!

Zagrebški listi o odgovoru „Othona“.

Vsi zagrebški listi hrvaško-srbske koalicije se bavijo z odgovorom novinarskega društva „Othon“ na znano pismo francoskih žurnalistov ter konstatirajo soglasno, da „Othon“ ni odgovoril na pismo, ampak se je odgovoru — izognil.

1. Ne odgovarja rasnici, da je ogrsko javno mnenje brez kriča na razmerah v Hrvaški, ki jim daja karakteristično ravno „veleizdajniški“ proces. Res je sicer sodstvo v Hrvaški avtonomno, vendar je javno mnenje Ogrske odgovorno za Rauchov režim in vse nezakonitosti, ki so nastopile s tem režimom.

2. Ni ugotovljeno, da bi bil proces dolejš dokazal kaj drugega razun tega, da so obtoženci v nekonfisciranih listih in spisih širile svoje nazore.

3. Je „veleizdajniški“ proces političen proces, s čemer je povedano vse. Moralnično odgovornost za vsa kršenja zakonov v tem procesu zadevuje v prvi vrsti Ogrsko in nje javno mnenje, kajti le z njiju po-

možjo je bila Rauchu omogočena uprizaritev tega pr česa.

4. Stara obdolžitve, da so se Hrvatje obrnili do Avstrije in proti Ogrski ter da je ta proces delo Avstrije, ni resnična. Hrvatje apelirajo na vso Evropo, a v kolikor so krivi tudi na Dunaju na tem škandalu, jih je zavel v to ravno pritisk iz Ogrske.

Teritorijalno kršenje Avstrije in Ogrske.

Iz Zagreba nam pišejo dne 24. VII.: Dansnji zagrebški koalicijski listi razpravljajo žicahno o dogodkih na včerajšnji razpravi. Branitelj dr. Mazzara je namreč konstatiral, da je bil kronski priča Nastić svojedobno (v avgustu minolega leta) aretiran v Budimpešti po šefu zagrebške policije Sporcicu in jednem zagrebških detektivov Fučkarju, da se je v njiju spremstvu peljal na Dunaj, kjer je bil več dni pod njiju nadzorstvom, na kar se je zopet v njiju spremstvu odal v Zagreb. To je priznal brez ovinkov. Ker pa je Nastić pristojen v Sarajevo je zagrebška policija s tem, da je Nastića aretirala in ga v Avstriji in Ogrski držala pod policijskim nadzorstvom, zagrežila teritorijalno kršenje Ogrske in Avstrije. „Obzor“ govori o tem slučaju v daljšem članku in vprašuje: „Kaj vse prinese še ta proces na dan?! — „Pokret“ zahteva pojasnila o tem in zaključuje svoja izvajanja: ali je brezdvomno, da je zagrebška policija zagrežila tako kršenje, ali pa Nastić sploh ni bil aretiran in da je zagrebški policijski šef s povsem drugo nalogo prišel k Nastiću v Budimpešto!!

Nastić — krivoprisežnik.

Na razpravi v soboto je prišlo radi znane afere Nastića radi neke menice do burnih, viharaih prizorov. Nastić je izpovedal pod prisego, da neki dolg 500 dinarjev ni njegov dolg. Branitelj dr. Popović pa je nato predčital — kakor smo že v včerajšnjem poročilu zabeležili — neko pismo Nastićevu, v katerem priznava „daj“ — „daj“. Drž. govornik in predsednik sta bila skrajno razburjena in nista hotela, da se govori o tem. Branitelj dr. Popović: „Nastić je torej pod prisego lagal: (Velikanski hup v dvorani). Občinstvo je vsklikalo: „Tako je! Lagal je. Proganjajte ga radi krive prisage!“ Predsednik je zvonil, državni pravdnik kričal. Branitelj dr. Popović: „Potem se ne smete čuditi, če se bo o tem govorilo v javnosti. Ne pritožujte se potem radi kontrole Evrope!!“

Turska železnica in Slovenci.

Zgodovinsko-etimološke reminiscence. (Zvršetek)

Pravilno bo torej ime „Ture“ in to je slovenskega izvora. OI kod torej nemško „Tauern“. Vpraša se-li kakega Solnogradčana ali Koročca po „Tauern“, tedaj pokazuje vedno na kako gostilno, ki se nahajajo semterja raztrošene ob prelazih gorovja. Ne vse gorovje, le prelaze označajo kakor „Tauern“. Zakaj? Ker se tik ob njih nahajajo gostilne ali prenočišče, katerih latinško ime „taverna“ Nemci označajo za „Tauern“. („Taverna“ je ako ne že rimškega izvora, vendar gotovo pripisovati vplivu Italijanov, ki so bili zpospeli in rudnikih, ali so se pa bavili s trgovino; enako kakor ostaria, cantina itd.)

Ako smo pa mi Slovani tamkaj izgubili vse gospodarstvo, ne smemo imena „Ture“ kakor pravo slovensko označbo za gorovje, ki se sedaj odpira velokom tučev, na noben način pustiti „pokeluti“, oziroma „ponemčiti“.

In kam je prišla stara slovenska posest v Turah? Napredujoča germanizacija je na njej že v 9. stoletju zabila prve kole za gradnjo mosta: Berolin-Adrija. Kakor na Gorenjskem, so bili tudi tukaj frižinski škofje prvi pionirji nemštva.

Leta 1030 so 8 slovenskih posestev zamenjali ob izviru Bele (vasi Stallon, Lassach, Gorisch). A še le admontski benediktinci in solnograški škofje so znali prav polagama slovenski element potom germanizacije popolnoma uničiti. Ko je okolu leta 1250 frižinsko posestvo popolnoma prešlo v roke solnograške nadškofije, tedaj je kmalu utihnila tudi zadaja slovenska beseda v Bolanski dolini.

In tako je šlo polagama dalje do današnje jezikovne meje. In da pojde tako še hitreje naprej tudi v prihod nove prometne progje, o tem nam Nemeč vsak dan v svojem „varstvenem delovanju“ poje svojo svarilno pesem.

Zaključimo zopet z novo turako železnico, kakor novim nemškim mestom do Adrije. Nedavno sta prišla dva slovenska tu-

rista k nekemu kmečkemu dvoru v po imenu čisto slovenski kraj pod Turami, sta tamkaj igrajoče otroke nagovorila slovenski, a v njuno začenjanje so ju pa otroci začudeno gledali. Prišla je pa neka stara mamica, ki je spregovorila vsakega Slovana srce pretrsejuče besede: „Jaz sem še znala slovensko, a moji vnuki neumejo več.“

Potrebuje-li ta žalostna samoizpoved še nadaljnega komentiranja? Ne! Kajti v tem je vsem nam Slovanom resen opomin: Še spava na Turah in pod Turami slovenska kri, slovensko življenje, ki se že tisočletje beri tamkaj z okrutnim elementom; treba je le čarodajne besede naše trdne volje, da se navidezno mrtve zopet obudi k vstajenju. Služil nam bo v to ravno novi berolinski most do Adrije! Ta most ne sme ostati le naša defenziva, postati mora tudi naša ofenziva! Nobeno staro ali novoslovensko posestvo naše monarhije ne potrebuje, za zopetno osvoboditev izgubljenega, za ohranitev obstojnega, tako nujno sodelovanje vseh Slovanov, kakor ravno naše Ture, oziroma Koroška, kjer je naše „staroslovensko pravo“ protipravno ugrabila germanizacija. Hitimo „našim bratom v stiskani deželi“ na pomoč! Sedaj, po novi železnici, je to potrebno tem bolj, je to bolj naša najsvetejša dolžnost, nego kdaj prej! Lep, svetovno znamenit je ta izgubljeni slovenski raj v območju do neba vspanjajočega se Velikega Kleka (3797). Združenimi močmi uporabljajmo novo prometno progno, da si zopet osvobodimo svoje ugrabljeno posestvo! — Tako se utegne zgoditi, da je sovražnik dal zgraditi to novo pot le za grob svojega prevladaja, še preden doseže končni cilj: — Adrijo, kakor povračilo za storjeno krivico...

Slovenska enota.

„Hrvatska“, glasilo hrvatske stranke prava in jedno glavnih glasil hrvatsko-srbske koalicije, prinaša v svojem izdanju od minole sobote članek, ki je posebno posvečen oni četortici dalmatinskih poslancev, ki so izstopili iz zveze Jugoslov. in ki posebno ojstro obsojajo obstrukcijo.

Avktor izvaja, kako se je vlada zmotila v svojih računih, ko je menila, da tudi to pot premami Slovence z raznimi obljubami, s kakimi koncesijami in „gospodersko povzdigo“, ali morda celo s kakimi ministerskimi portfelji v — bodočnosti. Tem huje je bilo za vlado razočaranje. Nerešeno češko-nemško vprašanje, italijansko vaučilišče, s katerim se zabada avstrijski klin v naš vitalneje interese Slovanov, nezapolnjevanje obljub nasproti Dalmatincem in sploh protislovanška struja kabineta Bienenrothovega in slednjič najvažnejše vprašanje agrarne banke v Bosni: vse to so vprašanja, ki so morala priti do kulminacijskega stadija, da pridemo enkrat na čisto o stališču jednih proti drugim.

Indo tega je prišlo z obstrukcijo v „Slov. enoti“. Pa tudi če je pri tem igral kak vloga kak osebnostni motiv, vendar raditega Slovani ne smejo obsojati obstrukcije, ker je baje preprečila glasovanje o pooblastilnem zakonu za trgovinske pogodbe, kakor tendenciozno trdijo oficijozne novine. Saj to ni bila s v r h obstrukcija, ampak namen je bil, da proti Nemcem pokaže slovensko moč in da vrši pritisk na vlado. To stališče „Slovenske enote“ je tako vplivalo na druge Slovane, ki niso v njej, da se že vrše razgovori o pristopu nekaterih teh.

Na to se članek obrača proti iz „Zveze“ izstopivšim poslancem, in meni, da so se ustrašili groženj v „Neue Freie Presse“ in „Fremdenblattu“. O trditvi, da so obstrukcionisti krivi, da „Zveze“ ni več (kar pa tudi ne odgovarja resnici) pravi „Hrvatska“, da je ta trditev čudna. Posebno pa očita posl. Biankiniju, v kakem navskrižju je njegovo postopanje, s tedanjim, ko je v resolucijskiški eri vodil prvo besedo proti Dunaju.

Članek zaključuje: „Slovenska enota“ si je pridobila v Dalmaciji in Istri velikih simpatij. To je jedini nasip, ki nas more rešiti pred nemškim navalom. Po izjavi Slovencev, še bo obstrukcija na jesen nadaljevala, dokler vlada ne odneha. Taka borba do skrajnosti je jedino sposobna, da si Slovani v Avstriji pridobijo mesto, ki jim gre.“

Češki izlet v poljske zemlje.

Pod vodstvom praškega župana n. dr. Groša odpotuje te dni večja skupina Čehov v bratske poljske zemlje. Izletniki pojdejo najprej v Krakov, potem na razstavo v Cestochovu, a potem v rusko Poljsko do Varšave. Poljaki se pripravljajo, da vsprejmejo češke brate najpriaznejše, in izlasti, da se oddajo Pražanom, ki vsikdar vprejemajo Poljake kakor najbližje svoje brate.

Štrajk v Ajdovščini.

Vodstvo predilnice odgovarja na želje štrajkovcev z revolverji.

(Od našega posebnega poročevalca.)
AJDOVŠČINA 26. — Od Prvačine do Ajdovščine. — Od Prvačine do Ajdovščine govore kmetje razburjeno o večeršnjih dogodkih pred predilnico. Niti eden njihov sopotnikov ni bil iz Ajdovščine, niti iz Šturij, Ammana in njegove „brave“ pozna cela vipavska dolina, da, tudi nekateri kmetje z

Nanosa groze se temu tiranu, kateri predseduje vaim. Sv. Križ ima danes eno žrtvo. — Danes zjutraj, ob 9.30 predpoludne je povozil vlak št. 1151 neko 60-letno gluho staro, z imenom Kalin, ravno na tračnicah pred železnico, a nihče ne govori o tej nesreči. Vsakdo vprašuje: Kaj bode dalje, koliko časa se nas bode še izživalo? Hotel sem nekaj odgovoriti svojim sopotnikom, a me je pretekla neki sivi strček:

Otroci, tako se nam bo godilo, dokler bomo sami hoteli biti „ščavi“.

Pri direktorju Ammanu in v tovarni.

V krasni dolini, ravno pri potoku Hjublji ki deli Ajdovščino in Šturje, oziroma dve deželi: Goriško in Kranjsko, se vzdiguje ponosna stavba predilnice, s svojimi pobočnimi stavbami. Že od leta 1826, se cedi v tej zgradbi slovenski znoj, skoro eno stoletje je že, kar se tu izrablja in izmolzuje slovenske mišice, skoro eno stoletje se izprpljujejo sile slovenskega delavca za koristi tujcev, za tuje žepce, eno stoletje je že skoro, kar izrablja in izprpljuje tuji kapital ta krasen kraj in te dobre vaščane.

Ko sem vstopil v senčnati vrt predilnice mislim sem, da stopam v grad don Rodriga, kakor ga opisuje Manzoni. Prišel mi je nasproti neki Nemec, ter me odvedel mimo predilnice in preko malega mosta do stanovanja glavnega direktorja g. Ammana. Tam je bilo nekoliko orožnikov, ki so popisovali razbita stekla. Hundert und drei, je rekel eden. Amman in njegov sin sta me sprejela lepo, ker sem govoril nemški, a v drugem jeziku se s to gospodu sploh ne more govoriti. Informacije, ki sta mi jih dala, so kratke: „Delavci dobivajo tu kruh, a nočejo delati. Nehvaležen narod!“

In tovarna, ali ima mnogo škode s tem štrajkom?

G. Amman mi je odgovoril kakor človek, ki se na letovišču dobro zabava in dolgočasi: „Surovina je draga.. nam je boljše, da tovarna počiva....“

In kaj zahtevajo delavci? „Disee Impertinent!“ Dva uradnika hočejo da damo proč in 20% več plače zahtevajo!!

Grozno! — sem rekel, ali gosp. Amman ni razumel, na čegavo addresso gre ta moj vsikiik.

Pregledali smo tovarno. Okna so razbita ali ne vsa. Pobočna stavba, kjer je zdravniška ambulanca, vzdržala je hud naskok. Ni čuda: Tu je sedež znanega zdravnika dr. Finka, ki je pravi bič božji ubogim delavcem. Ali o njem malo niže.

G. Amman nas je vodil v veliko dvorano kjer so stajali. Veliki motor, ki razvija 1000 konjskih sil, stoji levo, počiva prvikrat po 100 letih. — V dvorani je po podu razbito steklo, ali masivni stroji nimajo niti enega znaka nasilja. Ali g. Amman činično trdi: Ta stroj stane 200 tisoč kron, in sedaj ne vemo, kako ga bomo popravili! V drugi pobočni zgradbi počivajo trije parni stroji, četrti dela, ker mora biti vedno pripravljen stroj za sesaljske. Službo mašinista in kurjača opravlja Ammanov sin in njegovi uradniki. Tu ni nikake škode.

Videl sem vse. Mnogobrojni žandarji štajejo razbita okna in poslušaja „nedolžnega“ Ammana, dolge bele brade in dobrorejenega trebuha.

Med delom.

Obiskal sem delavce, da čujem njihovo pesem. Ubogi narod! Veliko je tvoje potrpljenje in kako si skromen, ko dvigaš roko na svoje tirane.

Čitateljem „Edinosti“ ne bom pripovedoval o 11—12 urnem delu 400 sužnjev v predilnici, o niti njihovem „kruhu“: mizerni plači od 90 stot. do K 1-80 dnevno. Niti famoznega Kovača vam ne bom predstavljaj, ki hoče svojim edinim očesom viditi, „kako se bodo delavci povrnili na delo kadar bo on hotel in to z 20% manjšo plačo nego so imeli do sedaj“. Tudi gosp. Ganz je poznan, katerega delavci čedejo trpeti več. V obče so razmere v tej tovarni gladnih delavcev za ohole in site Nemce dobro poznane naši javnosti. Omejujem se samo, da konstatiram dejstvo, da so v nedeljo popoldne po shodu, štrajkujoči delavci in ostali sovaščani (kakih 700—800 mož in žen) hoteli mirno do stanovanja gosp. Ammana, da vendar enkrat dbe odgovor na svojo peticijo in da sta Ammanov sin prvi, a za njim oče začela streljati na deputacijo, na kar je izbruhnul naraven odpor iz mas ponižanih in razžaljenih. Ranjena sta dva delavca: 20-letni Anton Furlan na levi roki in 38-letni Alojzij Repič tudi na roki. Oba sta iz Ajdovščine; prvi je delavec v predilnici, drugi pa ne. Rabuka je trajala komaj četrt ure. Kasneje so delavci srečali na cesti Ganz in Ditzsa (slednji je nadmojster barvarnice) ter ju izžvižgali. Ganz je zapretel z revolverjem in se hitro umaknil v tovarno.

Neko staro delavko sem vprašal: Zakaj ste bili najhuji v ambulanci zdravnika, kjer ste mogli narediti najmanj škode (dva stara stola, nekaj papirja, potem doli v prtiličju v kuhinji dva razbita lonca in v lokalu za gasilce tri zmečkane čelade), dočim bi bili mogli — ako bi hoteli — predreti v oddelek za stroje, kjer so drage naprave?

„Nam ni b'ju do škode, gospud, samo teli znest svojo jozo nad tem...“ rekla je starica in se razunela. Neki dan, je rekla starka, se pršu k zdravniku hudo bolan neki 52 letni starec, ki je delal v tovarni 40 let.

In ta... je vrgel bolnika na vrata in ga hotel s pestjo ozdraviti! Drugič je ta isti zdravnik bil poklican k nekemu kmetu, ki ni mogel več iz postelje. — „Kaj, je zakričal zdravnik — zakaj ne prideš v ambulanco?“ Bolnik je vzdihnil, a zdravnik, ne da bi ga pogledal, zapljal mu je zdravilo. „... in da si hitro prišel nazaj na delo!...“ je zakričal g. zdravnik.... Ali jaz ne delam v predilnici....

So, so?... In g. dr. Fink je hitro raztrgal listek, pazljivo je pregledal bolnika in mu zapljal boljši prašek. „Juho pijte pazite se in jutri pridem nazaj vas obiskat.“ Tako ljubeznivo se je odpravil dr. Fink od bolnika, ki ne pripada predilnici....

Koliko časa bo še to trajalo v nemški predilnici v Ajdovščini? Besedo ima vlada, katera je do sedaj operirala samo z žandariji. Ali, ako oblastni je ne stopijo na rep tirančkom okoli Ammana, bo spregovorila vsa vipavska dolina, v kateri že vre!

Jwaki.

Uradni „Koresp. biro“ je pa priobčil o nedeljskih dogodkih v Ajdovščini sledečo brzojavko:

GORICA 26. Včeraj popoldne je imela delavska organizacija v Ajdovščini shod, na katerem se je govorilo o štrajku delavcev tamnošne predilnice, ki traja že šest tednov. Govorila sta med drugimi voditelja delavcev dr. Josip Mandić in Ivan Jaklič, oba iz Trsta. Sklenilo se je iti k tovarni po odgovor tovarniškega ravnatelja, ki ga je ravnateljstvo obljubilo predminolo nedeljo. Delavci, njih 300 do 400, ojačani s tujimi elementi iz Trsta — bilo je tamkaj 40 do 50 Tržačanov so se podali k predilnici in najprej k ravnatelju Amannu. Opisovanja dogodkov se pa ne ujemajo. Ravnatelj Amann pravi, da je šel delavcem nasproti in da je takoj videl preteče vedenje. Umaknil se je v stanovanje in ko je gruča delavcev — kakih 50 oseb — pričela bombardirati hišo s kamenjem je skozi okno v prvem nadstropju z malim revolverjem oddal dva alarmna strela. Dočim se je to godilo in kmalu potem je druga delavska skupina razbila na tovarni šipe okolu 100 oken. Vse se je zgodilo v najkrajšem času in ko so pribiteli orožniki, obveščeni o dogodkih po tretjih osebah, je množica že odšla in orožniki so jo še bolj razkropili. 20-letni tovarniški delavec Anton Furlan je bil ranjen od krogle na kosti leve roke, 37 letnega žagarja Alojzija Repiča je pa zadela krogla na levi sprednji roki. Oba poškodbi sta pa mnenju zdravnikov lahki.

Voditelj okrajnega glavarstva v Gorici, dvorni svetnik grof Attems, je oba ranjena sam zaslišal in po njunem oporočju je stvar vsa drugačnja. Oba sta izpovedala, da je ravnatelj Amann oddal prvi strel takoj proti pribhajajočim delavcem, preden so ti mogli naznaniti svrhu svojega prihoda in pri tem je ranil Furlana na 10 korakov. Delavci so bili radi tega ogorčeni ter so, kakor sami priznavajo, šli proti ravnatelju Amannu in njegovemu sinu.

Ravnatelj je baje potem oddal še en strel neposredno pred stanovanjem in tri do štiri strele z okna prvega nadstropja, pri čemer je bil zadet omenjeni Repič. Še le potem — vedno po izjavi delavcev — je šla razjarjena množica proti tovarni in je razbila okna, pri čemer je bila poškodovana tudi elektrarna. Škode ni še ugotoviti, ker je merda kamenje, ki je padlo v tovarno, poškovalo tudi stroje.

Voditelj okrajnega glavarstva v Gorici, grof Attems je po noči, ko je prejel brzojavno poročilo o dogodkih, poslal v Ajdovščino vse orožnike, ksr jih je bilo na razpolago in je danes zjutraj prišel v Ajdovščino, kjer je sodni predstojnik, deželne sodnje svetnik Dolgan že zapričel preiskavo. Orožništvo proizveduje od svoje strani. Doslej ni bil še nikdo aretiran.

Štrajk v Ajdovščini. — Dolg pogovor z namestnikom.

Včeraj dopoldne sta na podlagi enoglasnega sklepa občinskega starešinstva prišla v Trst župan ajdovski poslanec g. Kovač in podžupan g. notar Artur Lokar ter imela zelo dolg pogovor z gosp. namestnikom. Pogovor je trajal nad 1 i pol uro. Gg. Kovač in notar Lokar sta v imenu občine Ajdovščina prosila g. namestnika, naj zastavi ves svoj osebni upliv, da se ta grozovita stavka čim prej reši. Opozarjala sta g. namestnika, da stavka paralizira vse gospodarstvo občine in da se je bati ponovnih, hudih spopadov. Gosp. namestnik je z največjim zanimanjem sledil poročilu gg. zastopnikov ajdovske občine ter obljubil, da bode storil, kar mu bo le možno, da stavka čim prej konča.

Dnevne vesti.

† Mons. Karol Fabris. V nedeljo ob 11 in pol uri predpoludne je preminul školaetik stolnega kapitelja pri sv. Justu in dekan mestnega dekanata mons. Karol Fabris. — Pokojnik se je rodil dne 24. decembra 1833 v Roču v Istri. V svečenika je bil posvečen l.

1856. Potem ko je služboval na več krajih je bil dolge vrsto let župnik in dekan v Buzetu, potem župnik pri sv. Jakobu v Trstu in po smrti župnika mons. Hrovatina je postal župnikom pri sv. Antonu novem in pozneje častni kanonik, a pred 5 leti je bil imenovan školaistikom stolnega kapitelja pri Sv. Justu. Leta 1907 je dobil red železne krone III. reda. V zadnjem času je mons. Fabris bolehal in pred 14 dnevi se je šel zdraviti v Tržič v Furlaniji. Tamkaj ga je pa zadela kap, narkar se je dal odvesti v svoje stanovanje v Trst, ulica S. Michele št. 31, kjer je včeraj izdihnil.

Pokojnik je bil nasproti Slovincem oziroma Hrvatom vedno pravičen. Pogreb bo danes ob 10. uri predpoludne v baziliko sv. Justa. N. p. v. m.

Bojkot tržaških Slovincem? Nemški listi priobčujejo iz Trsta sledeče poročilo: Italijanski listi pozivljajo na bojkot proti tržaškim Slovincem in predlagajo občinstvu, naj ustanovi veliko mestno pralnico, da ostanejo slovenske perice brez dela. Noben Italijan naj ne kupuje škedenjskega kruha in okoličanskega mleka, potem naj se odpusti vse slovenske dakle, kakor tudi vse delavce in uslužbence.

Kakor se vidi torej, je poziv iz „Coda del diavolo“ prešel v nemške liste. — Iz lista, za katerega se itak živ krat ne zmeni, je postalo naenkrat italijansko časopisje. Vidi se sicer, da je tudi to od strani Nemcev le škodoželjnost, in da bi bilo Nemcem prav, da pride do bojkota. Ali stvar ima svojo kljuko in sicer to, da je tak bojkot enostavno praktično neizvedljiv! Sicer si pa pridržujemo, da o tem še spregovorimo, ako se bodo ponavljali alični bedasti glasovi.

Glavni ravnatelj „Dalmatiae“. Zaderski „Narodni list“ je doznal, da bo imenovan glavni ravnateljem „Dalmatiae“ g. Josip pl. Vita, trgovec in veleposestnik v Trstu. Imenovani gospod je doma iz Kotora v Dalmaciji, je strokovnjak v pomorskih stvarih in dober naš človek. Ako se ta vest zaderskega lista uresniči, je famozni Cimadori vsaj pri „Dalmaciji“ — likvidiran.

Ali je delavcu v Trstu možno živeti?!

Prejeli smo od delavca iz „Tržaškega tehničnega zavoda“: Dandanes so za delavca v Trstu kritični časi; ne more ne živeti — ne umreti. Vse, vse je drago. Gospodarji b'š višajo in višajo cene stanovanjem, živila postajajo dnevno dražja. A plačila? Ta pa se ne višajo! Daina težaka je vedno ista: 3 krone do 3 K 40 stot. Še pišec tet vrst, ko sem sam, ne morem pošteno živeti s to pičlo plačico. Kaj pa še-le oče 4—5 in morda tudi več otrok?! Po mojem računu potrebuje delavec se srednjo družino, ako hoče količkaj izhajati, najmanj 4 krune. S temi štirimi kronami pa mora družina le trikrat na dan jesti. Pomislimo, da je kruh po 48—52 stot. kg! Tu pa o kaplji vina, ki bi ga delavec tako potreboval v okrepilo, ne more biti niti govora. Kje so pa druge gospodinjске potrebe kakor n. pr. drva, petrolej itd.? Ako delavec nedobiva kaj od dela na pogodbo (kontrakt), ali ako nima kakega postranskega zaslužka, si ne more privoščiti ni najmanjšo zabave in se ne more obleči sebe in ne svojih otrok! Štejmo pa, da dela le 6 dni! Jestni pa je treba tudi sedmi dan. In ako ostane delavec teden dni brez dela (kar se večkrat dogaja), kam naj se obrne potem?!

Ako napravi dolg, ga ne more plačati ob vsej poštenosti in dobri volji. V takih kritičnih dneh se nahajamo mi delavci. Ako pojde tako naprej, ne vem, kam pridemo! Ali naj ostane delavec vedno tak trpin?!

F. B.

In še en kulturni škandal!! Te dni smo liatali po letnem poročilu, ki ga je izdala c. kr. realka v Puli koncem tega šolskega leta. Zanimala nas je v prvi vrsti uredba tega zavoda, ker tvori po svojem obstoju neka nemško postojanke na južnem koncu Istre. Vseh diakov ima v petih razredih 111, med njimi 47 Nemcev ali bolje: Talminemcev. Pregledovaje notranji sestav in delovanje na tem zavodu, opazili smo, da se ne razlikuje skoraj prav nič od kakega dunajskega zavoda te vrste, Dunajska realka v Istri, urejena po načrtih, določbah v deželnem zakonu, nam je prava zagonetka. Noče nam v glavo, da bi bil istrski deželni zbor sklenil svoječasnno deželni zakon po tujem, za čisto druge razmere prirejenem vzorcu.

Na danjji realki (kakor tudi na realkah na Dnaju), poučujejo: nemčino, francoščino in angleščino. O deželnih jezikih ni nobene sledi. Niti skromnega kotička med „svobodnimi“ predmeti jim niso prepuštili.

In vendar določa deželni zakon natančno vse predmete, ki se imajo poučevati. § 10. b našteva izrecno deželna jezika, nadalje nemščino in francoščino kakor jezikovna predmeta § 13 določa, da si mora izbrati vsak dijak poleg učnega jezika (tega določa po § 12 vzdrževalni zavoda) še dva jezika iz med onih, ki so naštetih v § 10. b. § 8 daje pa ministru za uk in bogodastje pravico, da zapre nemudoma zavod, čegar sestav in delovanje nasprotuje obstoječim zakonom.

Sedaj nastaja vprašanje: čemu imajo v Istri svoj realčni zakon? Ali za to, da se urede po njem realke (gej italijanski realni gimnazij z višjo realko v

Pazinu, ali pa za to, da ga naučna uprava krši, kakor se jej izlublja?!

Opozorjamo vse prizadete čitatelje na ta kulturni škandal, prozvočen po naši, v nemških vdah veslajoči vladi. Umestno bi bilo, da uporabijo deželni poslanci to stvar v deželnem zboru te zahtevajo rešitev v smislu zakona!

Županu dr. Sandrinelli-ju je včeraj predpoludne deputacija magistratnih uradnikov pod vodstvom magistratnega ravnatelja dr. Artico, izročila krasno adresno iz pergamenta, podpisano od 364 uradnikov.

Spomen-knjigo v proslavo 60-letnice Vj. Spinčića je izdala občina Kastav. Knjiga stane 2 kroni. Čist prihod je namenjen za družbo sv. C. in M.

Imenovanje v poštni službi. Poštni oficijal Pavel Pogatschnig v Trstu je imenovan poštman kontrolorjem.

Nečuvstvo je, kako daleč se v svoji samopašnosti spozabljajo k nam privandrani tučci. Ponemčeni koruški Slovenec Biser (sedaj Wieserl), postajenačelnik v Gorici, drž. žel., je minolo sredo, 22. t. m. zopet pokazal, da je on na postaji absoluten gospodar, da so mu valuzbenci vdan kakor psi, da se vede tako samopašno in tako predrzno, kakor bi se v civilizirani državi pravzaprav ne spodobilo!! Naravnost gorostasno, da, neverjetno je, kar si je ta tertonski psča dovolil. — Omenjeni dan je namreč bila zbrana tolpa različnih individuov (brčkone pod Vizerjevo lastno komando kakor je kazalo njegovo vedenje) v čakalnici III razreda, in tam pila in prepevala — ne: tulila. Da se jim je bolje godilo, so preskrbeli tudi par... „luštinih“ „frajlic“ ter jih nastanili v svojo sredo. In če si prišel pred prihodom vlaka, ki prihaja iz Trsta ob 12²², na kolodvor, in si hotel vstopiti v čakalnico III. razreda, si zapazil tam tolpo ljudi, ki se jim je poznalo, da so se ga že... nasrkali. In hajjali in kričali so v tej ujm na čast z zelenjem okrašeni sobi, kakor bi imali kak semenj. Imeli so pa svoj „Abschiedsabend“!! In to v javnem, potujočem občinstvu namenjenem lokalu, kateri sicer ne služi kakor restavracija! Mnogo teh pivcev pa je bilo v uniformi in brčkone tudi kateri od njih v službi. A čujte! Ko se je imel približati vlak iz Trsta, se je približal tej bandi službujočim namestnik postajenačelnika in jim sporočil, da se bliža vlak, češ, vedite se zdaj bolj civilizirano!!

Nekega gospoda, ki je potoval in hotel vstopiti v čakalnico III. razreda, je g. Vizer kakor vodja te fajhtno-vesele družbe z uljudnostjo, vredno prave vandalsko-germanske kulture, odpravil, češ da tu danes ni prostora! Omenjeni gospod je seveda takoj šel v urad postajenačelnika in v pritožno knjigo napisal pritožbo.

Tertonska surovost in brezobzirnost že res ne pozna nikake meje. Slavno c. kr. ravnateljstvo je s tem obveščeno o dejanju; naj postopa kakor je njega dolžnost! Čemu pa so čakalnice po kolodvorih? Mari zato, da laško-nemški prenapeteži delajo v njih svoje „Abschiedsabend“, zsto, da nadlegujejo in surovim vpitjem žalijo potujoče občinstvo?

To, kar je Vizer zakrivil 22. t. m. s tem, da je javnemu prometu namenjeno dvorano dovolil privatni družbi v uporabo im jo zaprl potujočemu občinstvu, kateremu je namenjena, to je škandal. In ako ravnateljstvo c. kr. drž. žel. v Trstu ne kaznuje primerno takega samovoljnega postopanja, bomo vedeli, da si privandrani nadležni tučci na naši zemlji vse dovoljujejo, le zato ker to c. k. ravnateljstvo odobrava škanđale!!

Slavnosti „Lipe“ v Bazovici se udeležita nadalje po deputaciji Vrdelski „Sokol“ in društvo „Zarja“ iz Rojana (z zastavo); „Del. podporno društvo“ v Trstu pa korporativno z zastavo.

Planincem, ki bi se hoteli vdeležiti otvoritve nove plan. kočje v Koritnici dne 1. avgusta, priporočamo, da odijejo z vlakom do Trbiža, odkoder je po državni cesti 19 km. do Loga. S Trbiža vodijo za boljše hribolazce poti čez Mangart. — Z Loga do kočje so 3 ure po treh različnih poteh, od katerih vodi z gorenjega Loga (1000 m.) skoraj po ravnem krasu, popolnoma varna steza. Drugi dve stezi vodita iz doline in sta zanimivo nadelani in za vsacega varni.

Ako bi si želeli kedo ogledati od Sv. Lucije dalje Soško dolino do Predela, mu priporočamo, da si preskrbi v družbi do 10 oseb voz pri Sv. Luciji, ki bi stal do Loga in nazaj 40—50 kron. Informacije glede zvez, morebitnih tur itd. daja radevolje Soška podružnica v Tolminu.

XXIV. redna velika skupščina „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ se bo vršila v nedeljo, dne 8. avgusta 1909. leta ob 10. uri dopoludne na Jesenicah (v hiši gos. Antona Trevna na Savi št. 16). Spored: 1. Nagovor prvomestnika. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo nadzornišva. 5. Volitev članov v družbeno vodstvo. 6. Volitev nadzornišva (5 členov). 7. Volitev razsodnišva (5 členov). 8. Izprememba pravil 9. Slučajnosti.

D o s t a v e k : 1. Po prihodu skupščinarjev na Jesenice bo spoved na Savi, kjer se bo vršilo zborovanje v hiši g. Antona Trevna št. 16. — 2. Ob treh popoldne bo ljudska veselica pri g. Višnarju, ki jo priredita domači podružnici s sporedom: a) javna telovadba „Sokola“, b) srečolov, c) šaljiva pošta, d) prosta zabava.

Skupni obed bo pripravljen v gostilni g. Jakoba Mesarja na Jesenicah, cena 1 K 50 stot. za osebo; udeleženci naj se za to priglasijo do 1. avgusta pri samem gostilničarju, ali pri podružnici družbe sv. Cirila in Metoda, na Jesenicah. Obed se dobi tudi v drugih narodnih gostilnah, posebno pri g. g. Trevnu na Savi, na „Pošti“, pri „Sokolu“, v gostilni Višnarjevi in Hrovatovi na Jesenicah. Cena navadnemu kosilu 80 stot. na razpolgo pa bodo še druga jedila. Kdor hoče, da dobi tu pripravljene obed, naj se oglasi do 1. avgusta pri navedenih gostilničarjih.

Grad Miramar bo od 1. avgusta naprej občinstvu zaprt, ker pride tja bivati nadvojvodinja Marija Josipa. Park pa ostane še nadalje do morebitne odredbe odprt občinstvu.

Tobakarna na Vrdeli št. 490 se odda potom javne konkurence.

Zgubil je nekdo na poti po Scaliantu kratko ovratnico z iglo z dijamantom. Pošten najditelj naj jo blagovoli izročiti v našem uredništvu.

Ugrabitev mladoletne deklice.

Dne 14. minolega marca je vpokojeni redar Jakob Požar dal nalog svoji hčerki Ivanki, rojeni leta 1892, stanujoči v ulici Campanile šte. 11, naj spremi v samostan na Voloskem desetletno sestrico Lucijo. V to svrhu jej je oče poleg denarja, potrebnega za pot, izročil tudi 24 kron, ki jih je imela izročiti samostanu. Čez par dni je oče izvedel, da je bila Lucija izročena v samostan na Voloskem; hčere Ivanke pa ni bilo več nazaj v Trst. Ubgi oče je prestrašen poskušal vsa sredstva, da bi izvedel, kje se nahaja Ivanka. Ali vse poizvedbe so bile zaman. Še le pred par dnevi je neki Denipote, stanujoči v ul. Chiozza šte. 15, povedal Požarju, da je njegovo hči brčkone odvedel neki Guido Rutter, privatni uradnik, star 30 let, oženjen in z deo, poprej stanujoči v ulici Cavana št. 18.

Denipote je povedal Požarju, da je bil on zaljubljen v Ivanko, a vedoč, da je ona ljubimkova z Rutterjem, je v svoji ljubosumnosti oba nadzoroval. Izvedel je, da sta se oba skupaj hotela podati na Reko, in sklenil je zaledovati ju. Da bi ga ne spoznala, si je prilipil ponarejeno brado. Zato je bil tudi na Reki radi suma aretiran in policija ga je poslala nazaj v Trst. Oba ljubčka sta pa, kakor je izvedel Denipote, nadaljevala pot v Benetke.

Požar je to naznanil policiji in se je sam podal v Benetke, kjer je s pomočjo tamonjne kvestre našel svojo hčer in jo privedel nazaj v Trst. Deklica je povedala očetu, da čim je izdala ves denar in zastavila vse dragocenosti, je Rutter, ki se je dajal preživljati od nje, izginil.

Predvčeršnjim pa so ga iztaknili tu v Trstu, ga aretirali in izročili sodišču. Rutter taji, sicer je pa policiji dobro znan. Tako si je leta 1907 izposodil pri nekemu Silviju Carpené iz Trsta dve dragoceni deli, ki jih pa ni dal več nazaj. V minolem predpustu je prošil, naj se mu dovoli, da sme v javnih lokalih nastopati kakor godec na mandolino in kitaro.

Tržaška mala kronika.

Izseljenci na povratku. — S parnikom „Argentina“ Austro-Amerikane je včeraj prispelo iz New-Yorka 191 pasažirjev. Parnik „Carpathia“ Cunard Line je priplul iz New-Yorka z 338 pasažirji.

Star grešnik aretiran. Včeraj popoldne je bil v ulici Fabio Severo aretiran Peter Kutin iz Trsta, pristojen v Tolmin, star 47 let, in sicer radi razvajanja in žaljenja redarjev. Kutin je bil že okolo 50-krat radi raznih razlogov aretiran.

Koledar in vreme. — Danes: Pantaleon muč. — Jutri: Inoncencij pop. — Temperatura včeraj ob 2. uri pop. + 31.0 Cels. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: — Lepo, večinoma jasno. Slabi vetrovi. — Temperatura malo spremenjena. Tendenca za nevihte.

Društvene vesti.

Členom „Delavskega podpornega društva“ se naznanja, da se društvo vdeleži v nedeljo dne 1. avgusta t. l. slavnosti pavskega društva „Lipa“ v Bazovici korporativno s zastavo. Zbirališče pred vasjo.

Glasbeno društvo „Trst“ naznanja svojim članom tamburašem, da se bo vršila nočoj (27. t. m.) ob pol 9. uri tamburaška vaja v društvenih prostorih. Obenem naznanja tudi, da vsprejema ta večer tudi nove tamburaše in tamburašice začetnike.

Darovi.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti darovali so gg. Nabergoj Milan 1 K, Šapla Daniel 1 K in Schrei Emanuel 1 K 10 stot. — Izreka se jim tem potom srčna hvala.

DVORANA ZA SODBENE DRAŽBE ulica Sanità 23-25 prtiličje.

Dražba, ki se vrši danes 28. t. m. od 9.—12. do 3—6 ure.

Šivalni stroji, spodnja krila, bluze, 8 ponošenih ženskih erajev, velika množina dežnikov in solčnikov, palic, ročajev, pihalke, stolice.

Pekarna in sladčičarna - Vinko Skerk

Trst, ulica Acquedotto 15 — podružnica ulica Miramare 9.

V moji pekarni se vrobi vsaki dan 3 frisen kruh in se dovaja vsak čas tudi na dom. — Dobi se tudi najfin. moka iz najboljših mlinov, biškote in posebno pa specialiteto za čaj. Dobi se tudi veliko izbero butelj, ruma in vsake vrste čaja. Vse po najnižjih cenah. — Spoštovanjem V. SKERK.

Mnenje gospoda Dr. a J. Both-a

zdravnika v Bihar-Dereozke.

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Naznanjam Vam, da se je izkazalo Vaše Železnato Kina-Vino Serravallo (Vino di China Ferruginoso Serravallo) kot jako uspešen pripomoček v slučajih šibkosti, ki je bila posledica težke bolezni. Isto je pomnožilo bolnikom slast do jedi ter jim v kratkem vrnilo zgubljene moči. — Radi tega je bom tudi v bodoče rad predpisoval.

BIHAR-DEREZKE, 22. novembra 1908.

Dr. J. BOTH.

Rodolphe Maas, Trst, ul. Farneto 38

Olje za stroje, cilindre, dinamo, motore itd. itd.

posebno za žage na paro in mline.

Bombaž za čiščenje strojev.

TELEFON 11-45.

Pisalni stroj

„MOYA“

z vidno pisavo in premenljivimi črkami je najboljši stroj, ki se prodaja po nizki ceni Kron 250.—

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Pisati je na:

Glavno zastopstvo v Trstu ulica Valdirivo št. 23, I.

Majcen Miloš !

mizar - Trst - ulica Leo štev. 2

prileroča slavnemu občinstvu svojo mizarnico. Izdeluje vsakovrstno, tudi NAJFINEJŠE POHIŠTVO

Veliki obrtnijski zavod

Cosovel Giovanni

TRST

ulica Chiozza št. 32

Telefon 1990

Izvršuje vsakovrstna dela v železu in kovini po cenah, da se ni bati konkurence.

Pohišstvo solidno in elegantno po zmernih cenah

Rafaele Italia

TRST - Via Maloanton

Prvi urad za revizijo prizive in inform.

v davčnih zadevah Trst, ulica dell'Istituto 10, III., 5.

Sprejema sestavljanje pol za hišni, rentni, obrtni in osebni davek; preskrbuje prizive proti pretiranim odredbinam in pogrešenim klasifikacijam Urad je skrajno zanesljiv in tajen. Odprto od 9. ure predp. do 1. pop.

IVAN KRŽE - TRST

Plazza S. Giovanni šte. 1

Priporoča svojo trgovino s kuhinjsko posodo vsake vrste bodi od porcelana, zemlje, emajla kositarja, ali cinka, nadalje pasamanterje, kletke itd. Za gostilničarje pipe, kroglice, zemljeno in stekleno posodo za vino.

Razpošilja na deželo.

Zaloga kuhinjskih in kletarskih potrebščin od lesa in pletenih, škafov, brent, čebrov in kad, sodčekov, lopat, rešet, sit in vsakovrstnih kočev, jersasov in metel ter mnogo drugih v to strogo spadajočih predmetov.

Postrežba na dom. Cene zmerne.

Zasebni dekliski licej

trgovski kurz, gospodinjstva ljudska šola Šolski sester v Trstu

Izborna lega, krasen razgled na Adrijo, park in igrališče, moderno opremljeno poslopje: električna razsvetljava, kopalnice, telovadnica. Učni jezik nemški, poleg tega francosko, angleško, italijansko in kurza za slovenščino in hrvaščino. Letna penzija 600 K; šolnina: za licej 160 K, za trgovski kurz 100 K, za gospodinjstvo šola 200 K, za ljudsko šolo 100 K. — S prihodnjim šolskim letom se otvorijo prvi 4 licejalni razredi.

Na zahtevo se dopošljejo prospekti. Na zahtevo se dopošljejo prospekti.

Vesti iz Goriške.

x Ciganska nadloga. Že več let zaporedoma je goriška okolica pravi Eldorado za ciganske druhalje. Posebno se držijo Štandreža...

x Nezgoda. — Goso. Franc Bitežnik iz Solkana se je hladil pri vodnjaku; kar je padel proti njemu dvouprežen voz, katerega kolesi so se bili splakili.

Voz je Bitežnika zadel v prsi; s tako silo, da je mož padel na tla ter omedlel. Mimogredoma ljudje so Bitežnika prenesli na njegov dom, in tam so ga Bitežnik k sreči tako opomogel, da je iz vsake resne nevarnosti.

Vesti iz Istre.

Na hrvatski trirazredni deški in dekliški šoli sv. Cirila in Metodija v Puli je bilo koncem minolega šolskega leta 218 dečkov in 218 deklic, skupno 436. Poučevalo je sedem učiteljev.

Tujci v Opatiji. Od 1. januarja do 21. junija 1909 je obiskalo Opatijo 22.467 oseb. Od 15. do 22. julija 1909 je na novo došlo 1661 oseb, Dne 21. julija 1909 je bilo navzočih 4653 oseb.

Razne vesti.

Brezsrčni roditelji. V zadnjih dneh so na Dunaju pet otrok, ki so jih njihovi roditelji zlobno ostavili. Obiaetnije iščejo sedaj te brezsrčne roditelje.

Otroka pustila. K neki kmetici v Gor. Stenjevcu pri Zgarebu je prinesla neka ženska enoletno deklico s prošnjo, da jo proti plačilu vzame v oskrbo. Povedala je, kako se paše in kje stanuje v Zgarebu ter naročila kmetici, da jo pride obiskat, kjer se potem domete o plačilu itd. Kmetica je vzela dete, a ko je čez nekaj dni šla iskat mater radi plačila, je izvedevala, da tako ženske in dotičnega imena nihče v ulici ne pozna, in tudi ne v policiji.

Angleži in slovenske knjige. V Clevelandu v Ameriki je na Willson cesti angleška tiskalnica, ki ima tudi mnogo slovenskih knjig. A serijski listi poročajo: „Predstojnica čitalnice je na podlagi statistike dokazala, da Slovenci v največjem številu segajo po knjigah (slovenskih). Dobesedno se je izjavila: Mi imamo, da se Slovani, posebno Kranjci, kakor pravimo v Ameriki Slovencem, ne zamudajo za knjige kaj posebno; kako presenečenje pa, ko nam knjig primanjkuje vsak dan in ne moremo pridnim slovenskim možem, dečkom in deklicam postreči; narečili smo večje število slovenskih knjig, kar radi o omo, če vidimo tako zavzetost in ljubezen naroda do svoje knjige.

Cene špiritu na Nemškem se zvišajo. Skupni odbor centrale za špirit je sklenil zvišati cene špiritu pri prodajni ceni za 10 kron pri hektolitru, ne oziraje se na denaturirani špirit, katerega cene ostanejo nespremenjene.

Odpravljen je male loterije. „Volkszeit.“ v Libercih na Češkem poroča, da namerava finančno ministerstvo odpraviti malo loterijo, ki donaja državi vsako leto več milijonov dobička, katerih seveda noče noben finančni minister pogrešati. Sedaj se pa baje vendar namerava odpraviti malo loterijo, če se dovolijo — novi dohodki po znanem finančnem načrtu.

Prva mednarodna lovška razstava na Dunaju leta 1910 obeta biti v vsakem oziru najsijajnejša prireditve svoje vrste. Projektorat je prevzel avstrijski cesar sam. Razstava ima v prvi vrsti namen, pokazati svetu pomen lova v narodnem gospodarstvu. Obsezala ne bo le strogo lovskih predmetov, temveč vse, kar je količkaj z lovom v zvezi, Udeležo se je do malega tudi vse zunanje države, kakor Angleška, Francoska, Italija, Nemčija, Rusija, pa tudi Amerika, Kitajska in Japonska.

MALI OGLASI: je računalo po 3 stot. besedo; mastno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina stane 40 stotink. Plača se takoj.

Dober klavir je na prodaj, ulica del Foscolo 22 V nad., vrata 18. 1308

Išče se čevljarskega vajenca (učenca), ulica Belvedere 32, Schenk. 1307

Hočete se prepričati? obiščite velika skladišča Marije ud. Salarini Poste della Fabra 2 ul. Poste Nuove (vokal Torrente) Alla città di Londra. Vse izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke, krami za otroke. Površniki, močne jope, kožuh in drugi paletotovi. Obleke za dom in delo. Delavski čevlje, Tirolski loden. Nepremočljivi plašči (pristu in jekli). Specijaliteta: blago tu- in inozemskih tovarov. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejši modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Dobro izurjenega krojaškega pomočnika sprejme takoj Maks Kovačič, krojač v Postojni št. 122. 1295

V najem se odda soba, kuhinja in vrt v Romanu št. 339, Kampanja Redivo. — 1306

Išče se sedlarski pomočnik za sedlarsko in lakirarsko delo. — Ulica Commerciale št. 26. 1305

Cesare Levi urar in dragotinar Trst, Corso št. 41 se priporoča cenjenim odjemalcem, ker ima sedaj veliko izbero predmetov za darove po jako zmernih cenah.

Uro z verižico! popolnoma zastoj. Da seznanimo cenj. čitatelje z našo trdko, kakor tudi z našimi žepnimi urami za gospode in gospe, sklenili smo darovati vsakomur, ki nam pošlje za poštne stroške K 1.— (tudi v znamkah) krasno uro z verižico in naš ilustrirani cenik.

Pišite takoj na trdko ur HENRIK WEISS Dunaj 99. Poštni predal.

A. Millovatz mehanična delavnica Trst — ulica del Trionfo 1 izvršuje vsakovrstna kovaška in mehaniška dela kakor tudi nikelovanja.

Novo pogrebno podjetje (H. Stibiel in dr.) z bogato opremo za vsakovrstni pogreb in prodajalnico mrtvaških predmetov in vsakovrstnih vencev iz umetnih cvetic, perle, porcelana. ZALOGA VOŠČENIH SVEČ. — Prodaja na debelo in drobno. Se preseli meseca julija t. l. v Corso št. 49. blizu lekarne Rovis (Piazza Goldoni)

NOVI DOHODI. V dobroznani prodajalnici oblek Alla città di Trieste, Trst ul. G. Carducci 40 (prej Torrente). Velika izbora moških oblek od K 14 do 44, deških od K 9 do 28. — Obleke za otroke od 3 do 10 let od K 2 do 16. Zaloga tu- in inozemskega blaga za obleke po meri, ki se izvršujejo v lastni delavnici. Specijaliteta hlač, jop in srajc za delavce, po neverjetno nizkih cenah. „Alla città di Trieste“ Trst, ul. G. Carducci 40 (prej Torrente)

Vsi oni, ki rabijo barve, kemične izdelke, mineralne vode, mazila za pōde, čistilo za čevlje, dišave in vse, kar se more dobiti v mirodilnici, naj obišče dobroznano prodajalnico Giovanni Cillia - Trst ulica Gioachino Rossini št. 14. ZALOGA MODRE GALICE IN ŽVEPLA. — Zastopstvo Amerikanske Petroline Wiellan (najboljšega izdelka za lase) po K 1, kakor tudi neprekosljive mrčesne tekočine v steklenicah po 70 stotink „Radical“ po 70 stotink

Gostilna „Al Ginnasio“ ul. Squero nuovo 7 ima pijače in jedila prve vrste. Priporoča se slav. občinstvu za obilen obisk H. Kosič. 1273

G. Levi Minzi & Co. Nova in bogata zaloga vsakovrstnega POHIŠTVA Spalne in jedilne sobe na izbero. Najnovejši uzorci. Trst, Via dei Rettori št. 1 Telefon št. 71 Romano IV

Zaloga steklenih šip F. Hörmann, Trst ul. Caserma št. 17 Kristali, zrcala, stekleni ventilatorji, okvirji za slike, posode za ribe, steklene in bakrene črke vezanja v medu in svinco, artistična dela v steklu. Sprejme vsakovrstne poprave in naročila za hiše prenočišča, verande itd. itd.

ANTON REPENŠEK knjigovez v Trstu, via Cecilia 9 priporoča slavnemu občinstvu svojo moderno urejeno delavnico, v kateri se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela točno in po zmernih cenah, SVOJI K SVOJIM!

DANIELE PILLIN TEST - ulica Acquedotto 94 TELEFON 241 Velika zaloga gašenega in živega apna. Tovarna cementnih plošč in zaloga oglja za peči.

HOTEL „ABBAZIA“ Ulica Geppa št. 20, Trst (Piazza Caserma) popolnoma prenovljen in preskrbljen z vsem komfortom. Sobe od K 2.— naprej. Omnibus k vsakemu vlaku. Restavracija slov. in nemško kuhinjo. Cene zmerno. Udani J. Woschitz.

Odprlo se je novo veliko skladišče POHIŠTVA in tapetarij Paolo Gastwirth v ulici Stadion št. 6, Tel. 22-85 z veliko izbero popolnih sob vsakega sloga in moderne risbe ter popolnih opravil za stanovanja. — Zaduje novosti te stroke. Zamore si vsako ogledati, ne da je primoran kupiti.

DRAGOTIN STRUKEL prodajalnica drobnarij in igrač TRST - Corso 34 - TRST Galanterije iz usnja, Poine torbe Ovratnice, dežniki in palice. Specijaliteta: Potrebščine za hribolazce.

Dr. Fran Korsano Specijalist za sifilitične in kožne bolezni ima svoj ambulatorij v Trstu v ulici San Nicolò št. 9 (nad Jadransko banko) Sprejem od 12. do 1. in od 5. in pol do 6. in pol popel.

PRODAJALNICA ŠVICARSKIH UR JOSIP OPPENHEIM urar in izdelovatelj časomerjev Trst, Corso št. 5 (blizu knjigarne Vram) BOGATA IZBERA zlatih, srebrnih in kovinastih ur. Stenske ure z modernim zvonilom. PRSTANI, UHANI, VERIŽICE itd. po zmernih cenah. Popravljajne se izvrši po dog. cenah in z garancijo

Umetni zobje Plombiranje zobov. Izdiranje zobov brez vsake bolečine v zobozdravniškem kabinetu Dr. J. Čermák in J. Züscher TRST ulica della Caserma št. 13, il. nadst.

M. F. TORZELLO TRST, via Chiozza št. 18. Popravljajna gum, črev, specijelno vukalizovanje, prodaja in zaloga DUNLOP-ov. Avtorizovana prodajalnica koles „PHÄNOMEN“ Delavnica za poprave ulica Giulia 78. Jako zmerno cene.

Bogomil Pino bivši urar v Sezani ima svojo novo prodajalnico ur v TRSTU ul. Vinc. Bellini 13 nasproti cerkve svet. Antona novega Vsakovrstne verižice po pravih tov. cenah